

MHPU120002952020 	<u>नियमित दिवाणी दावा क्र.४९/२०२२</u> <u>निशाणी क्रमांक ३८ वरील आदेश</u> (श्रीमती शेवंताबाई मारुती सावले //विरुध्द// श्रीमती पारुबाई तुकाराम गोळे व इतर)
---	--

सदरचा अर्ज वादीने दिवाणी प्रक्रिया संहिता आदेश ६ नियम १७ प्रमाणे दाव्यामध्ये दुरुस्ती करण्याकरीता दाखल केलेला आहे.

०२. प्रस्तुत कामी वादीचे कथन असे की, प्रस्तुतचा दावा वादीने अतिक्रमण काढून खुल्या जागेचा ताबा मिळण्यासाठी तसेच निरंतर मनाई आदेशाकरीता दाखल केलेला आहे. वादीच्या म्हणण्याप्रमाणे दावा मिळकत मौजे नांद येथील गट नं.१६४ ही मिळकत वादी यांची वारसाहक्काची मिळकत आहे. दावा मिळकतीस लागून लगत पश्चिम बाजुस या प्रतिवादींची गट न.१६३ ही मिळकत आहे. परंतु प्रतिवादींनी वादीच्या मालकी वहिवाटीच्या गट नं.१६४ मध्ये सुमारे ३.५० आर एवढ्या क्षेत्रामध्ये अतिक्रमण केलेले आहे. सदरील अतिक्रमण वादीने हातनकाशाने दाव्यामध्ये दाखवले आहे. तथापी दावा मिळकतीच्या चतुःसिमा तसेच हातनकाशामध्ये दाखवलेल्या अतिक्रमित क्षेत्राच्या चतुःसिमा चुकलेल्या आहेत. सबब, सदर चतुःसिमा दुरुस्त करणे आवश्यक आहे. त्याचप्रमाणे प्रतिवादी यांनी शौचालयाचे काम पूर्ण केले असल्यामुळे त्याबाबतचा मजकूर देखील समाविष्ट करायचा आहे. त्यामुळे त्याबाबत दाव्यामध्ये व विनंती कलमामध्ये दुरुस्ती करणे आवश्यक झाल्याने वादीने प्रस्तुतचा अर्ज दाखल केलेला आहे.

०३. प्रतिवादी क्र.१, ३, ४, ५ अ ते ५ क, ६ अ ते ६ क यांच्याविरुध्द प्रस्तुतचा दावा हा एकतर्फा चालविण्यात येत असल्यामुळे तसेच प्रतिवादी क्र.७ व ८ यांच्याविरोधात विनाकैफियत आदेश झाल्याने प्रस्तुतचा अर्ज हा केवळ प्रतिवादी क्र.२ चे म्हणणे विचारात घेवून निर्धारित करण्यात येत आहे.

०४. प्रतिवादी क्र.२ यांनी नि.४२ वर त्यांचे म्हणणे दाखल करून अर्जास विरोध केलेला आहे. प्रतिवादीच्या म्हणण्याप्रमाणे वादीने खोटा, लबाडीचा व कपोकल्पीत अर्ज दाखल केला आहे. प्रतिवादीच्या कथनाप्रमाणे सदरचा अर्ज हा चालण्यास पात्र नाही. त्याचप्रमाणे प्रतिवादी यांनी कैफियत दाखल केल्यानंतर ३ वर्ष ६ महिन्यांनी प्रतिवादीचा बचाव खोडून काढण्याकरीता वादी सदरची दुरुस्ती मागत आहे. त्याचप्रमाणे वादी हा मुदतबाहय मागणीही आणू पाहत आहे. तसेच वादी हा दुरुस्तीद्वारे नवीन कथन आणू पाहत आहे. त्यामुळे दाव्याच्या मुळ स्वरूपात देखील बदल होणार आहे. त्याचप्रमाणे वादी यांनी दावा दाखल करताना दिलेल्या नकाशा व हातनकाशाच्या बाहेर जावून वादीस दुरुस्ती मागता येणार नाही. तसेच सदर दुरुस्ती मंजूर केल्यास दावा मिळकतीच्या स्वरूपात, वर्णनात बदल होणार आहे. सबब, दुरुस्ती मंजूर केल्यास प्रतिवादीचे कधीही न भरून येणारे नुकसान होणार आहे.

०५. प्रतिवादीच्या म्हणण्याप्रमाणे वादी ही मयत असून त्यांना पुरुष वर्गातील वारस नाही. त्याचप्रमाणे वादीचे कायदेशीर प्रतिनिधी अभिलेखावर घेतलेले आहेत, त्यांचे नाते नमूद नाही. याउलट ते नांद गावचे रहिवासी नाहीत. त्यामुळे सदर मिळकतीबाबत वादींनाच निश्चित माहिती नाही. प्रतिवादीच्या कथनाप्रमाणे वादीस त्याच्या मिळकतीचे निश्चित स्थान व अतिक्रमित भागाबाबत देखील ठोस माहिती नाही. अशा परिस्थितीत प्रस्तावित दुरुस्तीमुळे वादाचे कायमस्वरूपी निराकरण होणार नाही. याउलट अधिक वाद निर्माण होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. सबब, सद्यस्थितीत सदरचा अर्ज हा कायद्याने चालण्यास पात्र नसल्याने तो फेटाळण्याची प्रतिवादीने विनंती केलेली आहे.

०६. दोन्ही बाजूंच्या विद्वान विधीज्ञांचा युक्तीवाद ऐकला. त्यांनी त्यांच्या कथनांशी सुसंगत असा युक्तिवाद केलेला आहे. प्रतिवादी यांनी त्यांच्या युक्तीवादाच्या पुष्ट्यर्थ नि.४७ व नि.४८ लगत कागदपत्रे दाखल केलेली आहेत.

०७. प्रस्तुतच्या अर्जाचे अवलोकन केले. यावरून खालील मुद्दे माझ्या पुढे उपस्थित झाले त्यावरील कारणांसहित निष्कर्ष खालील प्रमाणे.

अ.क्र	मुद्दे	निष्कर्ष
१.	वादी यांनी मागीतलेल्या दुरुस्तीमुळे त्यांचे मुळ दाव्याचे स्वरूपात बदल होणार आहे काय ?	...नाही
२.	सदरची दुरुस्ती ही मुळ दाव्याच्या अंतिम निकालाकरीता आवश्यक आहे काय ?	होय
३.	काय आदेश ?	...वादीचा अर्ज मंजूर करणेत आला.

-कारणमिमांसा-

०८. प्रस्तुत दावा, तसेच अर्ज व अभिलेखाचे अवलोकन केले. प्रस्तुतचा अर्ज हा दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश ६ नियम १७ प्रमाणे दाखल केलेला आहे. त्यामुळे सदर नियमात सांगितल्याप्रमाणे जर दाव्याचे स्वरूप बदलत नसेल व करण्यात येणारी दुरुस्ती ही पक्षकारातील वाद मिटवणेसाठी तसेच दावा गुणवत्तेवर निकाल होणेसाठी आवश्यक असेल तर सदर दुरुस्ती करण्यास परवानगी देण्यास काही अडचण नाही. सबब, प्रस्तुतचा अर्ज हा वरील निकषान्वये निर्णित करणे आवश्यक आहे.

०९. प्रस्तुतचा दावा हा वादीने प्रतिवादींविरुद्ध अतिक्रमित क्षेत्राचा ताबा मिळण्याकरीता व मनाई आदेशाकरीता दाखल केला आहे. वादीने मागीतलेल्या प्रस्तावित दुरुस्तीचे अवलोकन करता, वादीने दावा मिळकतीच्या चतुःसिमेमध्ये

दुरुस्ती मागितल्याचे सकृतदर्शनी दिसून येते. त्याचप्रमाणे अतिक्रमित क्षेत्राच्या चतुःसिमा वादीला दाव्यामध्ये नमूद करायच्या आहेत. तसेच वादी हा प्रकृतीमुळे बाहेर जाऊ शकत नसल्याचा फायदा घेवून सदरील घराच्या शौचालयाचे काम प्रतिवादी यांनी पूर्ण केलेले आहे असा मजकूर वादी यास नमूद करायचा आहे. त्याअनुषंगाने वादीने विनंती कलमामध्ये देखील दुरुस्ती मागितलेली आहे.

१०. दुरुस्तीचा अर्ज निर्गमित करत असताना सर्वात प्रथम सदर दुरुस्तीमुळे मुळ दाव्याच्या स्वरूपामध्ये बदल होतो किंवा कसे पाहणे आवश्यक आहे. त्याअनुषंगाने प्रतिवादीचा युक्तीवाद विचारात घेता चतुःसिमा नमूद केल्याने वादीच्या मुळ दाव्यात बदल होत असल्याबाबत प्रतिवादीने युक्तीवाद केलेला आहे. त्या अनुषंगाने प्रतिवादी यांनी महसूल अभिलेख, मोजणी नकाशा, ग्रामपंचायत नमुना नं.८ व मुल्यांकन पत्र दाखल केलेले आहे. दुरुस्ती अर्ज निर्गमित करत असताना पुराव्याचा विचार करणे न्यायोचित होणार नाही असा स्थापित कायदा आहे. सबब, प्रतिवादीने दाखल केलेली कागदपत्रे सद्यस्थितीत विचारात घेणे उचित ठरणार नाही. सद्यस्थितीत केवळ प्रस्तावित दुरुस्तीमुळे मुळ दाव्याच्या स्वरूपात बदल होतो किंवा कसे हे पाहणे महत्वाचे आहे. वादी यांनी मुळ दावा हा अतिक्रमित क्षेत्राचा ताबा मिळण्याकरीता दाखल केलेला आहे. प्रस्तावित दुरुस्तीचे अवलोकन करता वादीने वादपत्रातील कथनांमध्ये अथवा विनंती कलमामध्ये कोणतीही महत्वपूर्ण दुरुस्ती मागितलेली नाही. त्यामुळे दाव्याचे स्वरूप हे कायम राहणार आहे. केवळ चतुःसिमांमध्ये दुरुस्ती केल्यामुळे दाव्याच्या मुळ स्वरूपात बदल होतो असा निष्कर्ष काढणे न्यायोचित होणार नाही.

११. दुरुस्ती अर्ज निर्धारित करत असताना दुसरी महत्वाची बाब पाहणे आवश्यक आहे, ती म्हणजे सदर दुरुस्ती ही पक्षकारांमधील खराखुरा वादप्रश्न निर्गमित करण्याकरीता आवश्यक आहे किंवा कसे. वादींनी प्रस्तावित दुरुस्तीद्वारे चतुःसिमांमध्ये

दुरुस्ती मागितलेली आहे. दावा मिळकत ही दाव्याकरीता अत्यंत आवश्यक बाब आहे. यदाकदाचित दावा मंजूर झाल्यास दावा मिळकतीच्या अनुषंगाने मागितलेल्या प्रार्थना या मंजूर केल्या जातात. सबब, दावा मिळकतीचे वर्णन अचूक व सुसंगत असणे आवश्यक आहे. सदर वर्णन हे चुकीचे अथवा अपुरे असल्यास दाव्याचा हुकुमनाम्याची अंमलबजावणी करणे देखील शक्य होणार नाही. त्यामुळे सदर मिळकतीचे वर्णन हे योग्य असणे कायदेशीरदृष्ट्या आवश्यक आहे. प्रस्तुत दुरुस्तीचे अवलोकन करता वादी हा दावा मिळकतीच्या वर्णनामध्ये दुरुस्ती मागत आहे. त्यामुळे सदर दुरुस्ती ही पक्षकारांमधील खराखुरा वादग्रस्त प्रश्न निर्गमित करण्याकरीता आवश्यक आहे. त्याचप्रमाणे वादीने कोणतीही विनंती नव्याने मागितलेली नाही. त्यामुळे वादी हा मुदतबाहय विनंती मागत असल्याचे सकृतदर्शनी दिसत नाही. तसेच हे नमूद करणे आवश्यक आहे की, प्रस्तावित वाद मिळकत ही वादी यांच्या मालकीची असल्याचे व त्यामध्ये अतिक्रमण झाल्याचे ठोस पुराव्यांद्वारे शाबित करण्याची सर्वस्वी जबाबदारी ही वादी यांचीच आहे. अशा परिस्थितीत प्रस्तावित दुरुस्तीमुळे प्रतिवादी यांना कोणतीही तोषीस लागत नाही.

१२. प्रस्तुत अर्ज निर्गमित करत असताना तिसरी महत्वाची गोष्ट बघणे आवश्यक आहे, ती म्हणजे वादीची जागरुकता (Due diligence). दिवाणी प्रक्रिया संहिता आदेश ६ नियम १७ प्रमाणे वादी हा जागरुक आहे किंवा कसे हे पाहणे देखील आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने प्रस्तुत दाव्यातील तथ्य विचारात घेता प्रस्तुत दाव्याची सुनावणी ही अद्याप सुरु झालेली नाही. त्याचप्रमाणे दाव्यामध्ये मुद्दे देखील काढण्यात आलेले नाहीत. त्यामुळे दाव्याची सुनावणी अद्याप चालू झालेली नसल्याने प्रतिवादीस कोणतीही तोषीस लागत नाही. याउलट सदर दुरुस्ती मंजूर झाल्यास पक्षकारांमधील वादग्रस्त प्रश्न निर्गमित होण्यास मदत होणार आहे. त्याचप्रमाणे प्रतिवादीस सदर दुरुस्तीबाबत अधिकची कैफियत देण्याची देखील मुभा आहे. त्यामुळे प्रतिवादीस

सद्यस्थितीत कोणतेही नुकसान संभवत नाही. परंतु प्रस्तावित दुरुस्ती ही वादीस दावा दाखल करताना ज्ञात होती. परंतु त्यांनी काळजीपूर्वक दावा दाखल केला नसल्याचे सकृतदर्शनी दिसून येते. सबब, काहीअंशी वादीवर खर्च ठेवून प्रस्तुतचा अर्ज मंजूर करणे न्यायोचित होईल. सबब, मुद्दा क्र.१ चे उत्तर नकारार्थी व मुद्दा क्र.२ चे उत्तर होकारार्थी नोंदवून, मुद्दा क्र.३ करिता खाली आदेश पारीत करतो.

- आदेश -

१. वादीचा प्रस्तुत अर्ज (निशाणी ३८) प्रतिवादी क्र.२ यांना रक्कम रुपये १०००/- दंड म्हणून देण्याच्या अटीवर मंजूर करण्यात येत आहे.
२. वादीने सदरची दुरुस्ती या आदेशाचे तारखेपासून १४ दिवसांचे आत करणेची आहे.
३. वादीने सदर दाव्याची दुरुस्त प्रत द्यावी.

दिनांक:- ०९.१२.२०२५
ठिकाण -भोर .

(एस.डी.शिरसाट)
दुसरे सह दिवाणी न्यायाधीश क.स्तर, भोर .